

ประวัติย่อ

พรรคคอมมิวนิสต์

แห่งประเทศไทย

ประวัติ พรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทย

อารัมภบท

คำอารัมภบทในแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งมาร์กซ์กับเอนเงิลส์เขียนไว้
ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1848 (พ.ศ. 2391)

“ปีศาจตนหนึ่ง ปีศาจแห่งลัทธิคอมมิวนิสต์กำลังวนเวียนอยู่ในยุโรป
อิทธิพลทั้งปวงของยุโรปเก่าทั้งสันตะปาปาและพระเจ้าซาร์ ทั้ง
เมตเตอร์นิชและกวยซอท ทั้งชาวพรรคหัวรุนแรงของฝรั่งเศส และ
สายลับตำรวจของเยอรมัน ได้รวมกันเข้าเป็นพันธมิตรอันศักดิ์สิทธิ์
เพื่อกำจัดปีศาจตนนี้

มีพรรคฝ่ายค้านพรรคไหนบ้างที่ไม่ถูกฝ่ายศัตรูของตนซึ่งเป็นผู้กุม
อำนาจตราหน้าว่าเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ และมีพรรคฝ่ายค้านพรรค
ไหนบ้างที่ไม่เอาข้อหาลัทธิคอมมิวนิสต์โยนไปให้พวกพรรคฝ่ายค้าน
ที่ก้าวหน้ายิ่งกว่าและพวกศัตรูที่เป็นปฏิปักษ์กับตนเอง”

แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ มีเนื้อหาภายในแบ่งออกเป็น 4 บท **บทที่ 1 “ผู้มีสมบัติกับผู้ไร้สมบัติ”** (ชนชั้นนายทุนกับชนชั้นกรรมาชีพ) ซึ่งอธิบายทฤษฎีการต่อสู้ทางชนชั้นของลัทธิมาร์กซ์ “ประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาของสังคมล้วนแล้วแต่เป็นประวัติศาสตร์ของการต่อสู้ทางชนชั้นทั้งสิ้น” ใช้ทฤษฎีการต่อสู้ทางชนชั้นของมาร์กซ์มาชี้ให้เห็นกฎวิสัยที่ชนชั้นนายทุนจะต้องดับสูญ ชนชั้นกรรมาชีพจะต้องชนะ ซึ่งชนชั้นกรรมาชีพมีภาระหน้าที่ทางประวัติศาสตร์ที่จะต้องไปบรรลุ **บทที่ 2 “ชนกรรมาชีพกับชาวพรรคคอมมิวนิสต์”** อธิบายถึง คุณลักษณะ ลักษณะพิเศษ เป้าหมายและภาระหน้าที่ของพรรคการเมืองชนชั้นกรรมาชีพตลอดจนทฤษฎีและหลักนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ **บทที่ 3 “เอกสารของลัทธิสังคมนิยมกับลัทธิคอมมิวนิสต์”** วิพากษ์แนวคิดสังคมนิยมจอมปลอมซึ่งกำลังระบาดอยู่ทั่วไปในขณะนั้น ชี้ให้เห็นแบ่งระหว่างสังคมนิยมวิทยาศาสตร์กับสังคมนิยมชนิดอื่น ๆ **บทที่ 4 “ท่าทีของชาวพรรคคอมมิวนิสต์ต่อพรรคฝ่ายค้านทุกประเภท”** อธิบายถึงกลยุทธ์ในการต่อสู้ปฏิวัติของชาวพรรคคอมมิวนิสต์

ปกแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์
รุ่นแรกในภาษาเยอรมัน

การปรากฏตัวของปีศาจลัทธิคอมมิวนิสต์ ในปี ค.ศ. 1848 (พ.ศ. 2391) ได้ก่อให้เกิด “ขบวนการคอมมิวนิสต์สากล” นั่นก็คือ

มาร์กซ์กับเอนเงิลส์
ผู้เขียน แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์

สากลที่ 1 “สมาคมกรรมกรสากล” (International Workingmen’s Association)

ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1864 (พ.ศ. 2407) สากลที่ 1 เป็นองค์การจัดตั้งของขบวนการคอมมิวนิสต์สากลนำโดยมาร์กซ์ เนื่องจากชื่อยาวไป จึงตัดเอาแค่คำว่าสากล ภายหลังที่เกิดสากลที่ 2 แล้ว จึงเริ่มเรียกสากลแรกว่าสากลที่ 1

หลักนโยบายของสากลที่ 1 คือ โค่นล้มลัทธิทุนนิยม สถาปนาอำนาจรัฐชนชั้นกรรมาชีพ ประกาศหลักการพื้นฐานของขบวนการกรรมกร การปลดแอกของชนชั้นกรรมกรต้องให้ชนชั้นกรรมกรเองไปช่วงชิงให้ได้มา หลักนโยบายกำหนดว่า ภายใต้เงื่อนไขที่ชนชั้นกรรมกรแสวงหาเป้าหมายร่วมกันซึ่งก็คือแสวงหาการรักษา พัฒนา และปลดแอกอย่างถึงที่สุดนั้น อนุญาตให้องค์การจัดตั้งของกรรมกรทั้งปวงเข้าร่วมได้

ตราสัญลักษณ์
คอมมิวนิสต์สากล

หลักการจัดตั้งของสากลที่ 1 คือระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์ กิจกรรมสำคัญของสากลที่ 1 คือ ร่วมกับชนชั้นกรรมาชีพทั่วโลกดำเนินการต่อสู้เพื่อคัดค้านผู้กดขี่โดยถือเอาการต่อสู้กับศัตรูเป็นเป้าหมายอันดับแรก ภายใต้การนำของมาร์กซ์ ได้สามัคคีกับผู้นำหน้าในหมู่ชนกรรมาชีพไว้รอบ ๆ ตัว นำมวลหมู่กรรมกรของประเทศต่าง ๆ ดำเนินการต่อสู้อย่างเด็ดเดี่ยวกับชนชั้นนายทุนผู้กดขี่ มาร์กซ์ กล่าวว่า “การต่อสู้ทางชนชั้นไม่ว่าเกิดขึ้น ณ ที่ใด ใช้รูปแบบอะไร แสดงออกภายใต้เงื่อนไขใด แน่นนอนล้วนมีสมาชิกของสากลนี้อยู่แถวหน้าสุด” สากลที่ 1 สนับสนุนการต่อสู้นัดหยุดงานของกรรมกรประเทศต่าง ๆ หนุนช่วยการเคลื่อนไหวปลดแอกประชาชาติ พิทักษ์รักษาคอมมูนปารีส (มีนา 1871 - พฤษภาคม 1871) ช่วยเหลือสมาชิกคอมมูนปารีส เป็นต้นแสดงให้เห็นถึงจิตใจสากลนิยมของชนชั้นกรรมาชีพของสากลที่ 1

การต่อสู้ภายในเรื่องแนวคิดทฤษฎีของสากลที่ 1 ยุคแรกคือต่อสู้กับ ลัทธิพรูดอง กลุ่มพรูดองคัดค้านการต่อสู้ทางการเมืองของชนชั้นกรรมกร คัดค้านการทำลายระบอบกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตแบบเอกชน ปัญหาอันดับแรกในการต่อสู้กับ

ลัทธิฟรูดคือ ชนชั้นกรรมาชีพควรเข้าร่วมการต่อสู้ทางการเมืองหรือไม่? ควรทำลายระบบกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตแบบเอกชนหรือไม่? การต่อสู้นี้ดำเนินไปเป็นเวลา 5 ปี นับจาก ปี 1865-1869 จนกระทั่งเอาชนะลัทธิฟรูดได้ในที่สุด ยุคสุดท้ายคือต่อสู้กับ ลัทธิอนาธิปไตยของบากูนิญ ปัญหาใจกลางก็คือ เพื่อทำลายระบบขูดรีดของชนชั้นนายทุน ชนชั้นกรรมาชีพควรมีพรรคการเมืองที่เป็นอิสระ และ สถาปนา การปกครองทางการเมือง นัยหนึ่งช่วงชิงให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐหรือไม่? ซึ่งบากูนิญเห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีอำนาจรัฐ บากูนิญพยายามจะนำความคิดลัทธิอนาธิปไตยชนิดนี้มายึดเย็ดให้สากลที่ 1 การต่อสู้นี้ดำเนินไปเป็นเวลาเกือบ 4 ปี นับแต่ปี 1871-1873 โดยบากูนิญกับพวกถูกขับออกจากสากลที่ 1

สากลที่ 1 ดำรงอยู่จนถึงปี ค.ศ. 1876 (พ.ศ. 2419) มาร์กซกับเองเงิลส์เห็นว่า ภายใต้เงื่อนไขประวัติศาสตร์ใหม่ องค์การจัดตั้งแบบสากลกลับจะกลายเป็นเครื่องถ่วงของขบวนการกรรมาชีพของประเทศต่าง ๆ ดังนั้นในที่ประชุมของสมัชชาผู้แทนซึ่งจัดขึ้นที่รัฐฟิลาเดลเฟียของสหรัฐอเมริกาในปี 1876 จึงได้ประกาศยุบตัวเองอย่างเป็นทางการ เกล็นซีว่า สากลที่ 1 ได้บรรลุภาระหน้าที่ทางประวัติศาสตร์ของตน ต่อจากนั้นเป็นต้นมา คือยุคขบวนการกรรมาชีพของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเข้มแข็งเติบโตในยุคที่ขบวนการกรรมาชีพพัฒนาอย่างกว้างขวาง ยุคที่ประชาชาติต่าง ๆ ททยอยจัดตั้งพรรคการเมืองสังคมนิยมที่มีลักษณะมวลชนของตนเอง

สากลที่ 2 “ลัทธิสังคมนิยมสากล” (International socialist)

เป็นองค์การจัดตั้งของขบวนการคอมมิวนิสต์สากล ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1889 (พ.ศ. 2432) สากลที่ 2 เป็นการต่อเนื่องและพัฒนาของสากลที่ 1 ข้อแตกต่างระหว่างสากลที่ 1 กับสากลที่ 2 คือ สากลที่ 1 มีหลักการจัดตั้งที่รวมศูนย์ในระดับสูง ส่วนสากลที่ 2 เป็นการรวมตัวอย่างหลวม ๆ ไม่มีศูนย์กลาง ไม่มีหลักนโยบาย ไม่มีระเบียบการ ไม่มีวินัย พรรคการเมืองที่สังกัดของประเทศต่าง ๆ ล้วนมีความเป็นอิสระ

กิจกรรมสำคัญของสากลที่ 2 คือได้กำหนดหลักนโยบาย เข้มมั่ง ยุทธวิธีที่ถูกต้องแก่การเคลื่อนไหวของขบวนการกรรมกร ผลักดันการเคลื่อนไหวของขบวนการกรรมกรสากล และการต่อสู้คัดค้านลัทธิทุนนิยมและลัทธิรัฐทหาร นำการต่อสู้ช่วงชิงให้ได้มาซึ่งระบอบทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ประกาศให้วันที่ 1 พฤษภาคม เป็นวันกรรมกรสากล และให้วันที่ 8 มีนาคม เป็นวันสตรีสากล การเคลื่อนไหวในยุคแรกส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตามแนวทางของลัทธิมาร์กซ์ แสดงออกที่ได้กระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ สร้างพรรคการเมืองของชนชั้นกรรมกร ผลักดันให้กรรมกรประเทศต่าง ๆ ทำการต่อสู้ในรัฐสภาและได้รับชัยชนะอย่างใหญ่หลวง ผลักดันให้ขบวนการกรรมกรของประเทศต่าง ๆ พัฒนาไปอีกก้าวหนึ่ง

ในสมัชชาผู้แทนครั้งที่ 2-ครั้งที่ 7 ของสากลที่ 2 ได้ผ่านมติคัดค้านนโยบายอาณานิคมและสนับสนุนการเคลื่อนไหวปลดแอกประชาชาติของประเทศต่าง ๆ สนับสนุนการต่อสู้ปฏิวัติ ปี ค.ศ. 1905 ของรัสเซีย

นอกจากนี้ สากลที่ 2 ยังดำเนินการต่อสู้กับลัทธิอนาธิปไตยอย่างเข้มข้น ไม่ประนีประนอม เนื่องจากตัวแทนของลัทธิอนาธิปไตยภายในสากล คัดค้านการต่อสู้ที่ถูกกฎหมาย คัดค้านการสร้างพรรคการเมืองต่อสู้ในรัฐสภา คัดค้านการช่วงชิงอำนาจรัฐและเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ พวกนี้จะก่อความรุนแรงไปทั่ว เช่น โยนระเบิดใส่รัฐสภาและในที่สาธารณะ สร้างเงื่อนไขให้แก่การปราบปรามการเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการกรรมกร

สากลที่ 2 มีบทบาทสำคัญทางประวัติศาสตร์คือได้ผลักดันขบวนการสังคมนิยมพัฒนาออกไปอย่างกว้างขวาง พรรคที่เข้มแข็งและมีผลสะท้อนมากที่สุดภายในสากลที่ 2 คือพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมัน คืนก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 พรรคนี้มีสมาชิกพรรค 1,085,000 คน มีที่นั่งในสภา 111 ที่นั่ง กลายเป็นพรรคใหญ่อันดับหนึ่งในสภา แต่ลัทธิแก์เบิร์นสไตน์ก็สังกัดอยู่ในพรรคนี้เช่นกัน

ภายหลังที่มาร์กซ์กับองเกลส์ถึงแก่กรรม มีปัญหาใหม่ ๆ สถาปนาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย นักทฤษฎีในสากลได้พยายามจะเสาะหาทฤษฎีใหม่ ๆ มาแก้ปัญหา ปี ค.ศ. 1899 เบิร์นสไตน์ได้ตีพิมพ์หนังสือ “ข้อกำหนดเบื้องต้นของสังคมนิยมและภาวะ

ผู้แทนระดับนานาชาติในการประชุมสตุ๊ตการ์ต 1907

หน้าที่ของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย” ได้บรรยายแนวคิดลัทธิแก้อย่างเป็นระบบ ภายใต้คำศัพท์สวยหรูว่า “พัฒนาและบูรณาการลัทธิมาร์กซ์” การแสดงออกของลัทธิ แก์เบิร์นสไตน์มีในทุกด้าน ด้านปรัชญา เขาปฏิเสธวิภาษวิธีปฏิบัติ เห็นว่าวัตถุนิยมของ มาร์กซ์ขัดแย้งกันเอง สิ่งที่เขานำมาเผยแพร่ นั่นคือ ทฤษฎีวิวัฒนาการแบบสามัญ ในด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง เขาเห็นว่า มูลค่าส่วนเกิน เป็นสูตรที่ตั้งอยู่บนหลักของ สมมติฐาน เขาเห็นว่า การปรากฏของการผูกขาด สามารถฉวยโอกาสเศรษฐกิจได้ ในด้านสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ เขาคัดค้านการปฏิบัติด้วยความรุนแรง และเผด็จการ ชนชั้นกรรมาชีพ เขาเห็นว่า ขอเพียงใช้กลยุทธ์การปฏิรูปแบบค่อยเป็นค่อยไปก็สามารถ ทำให้ทุนนิยมเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมนิยมได้

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ระเบิด พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมันซึ่งมี ผลสะท้อนมากที่สุดในสากลที่ 2 อำนาจการนำได้ตกอยู่ในมือของกลุ่มฝ่ายขวาที่มี เอฟ.อัลเบิร์ตเป็นตัวแทน ภายหลังจากที่ประธานเบเบลถึงแก่กรรมในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1913 สมาชิกสภาผู้แทนของพรรคนี้ได้ทะเลาะวิวาทกับการตั้งงบประมาณการ ทหาร สนับสนุนรัฐบาล “พิทักษ์รักษาปิตุภูมิ” ในมหาสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้ชนชั้น กรรมาชีพในประเทศคู่สงครามทั้งหลายรบราฆ่าฟันกันเอง ละเมิดหลักการลัทธิ สากลนิยมของชนชั้นกรรมาชีพ ภายใต้การนำหน้าของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย

เยอรมัน พรรคการเมืองส่วนใหญ่ในสากลที่ 2 ก็พากันแสดงท่าทีสนับสนุนรัฐบาลจักรวรรดินิยมของประเทศตน ในระหว่างสงคราม สากลที่ 2 ได้ยุติการเคลื่อนไหวหลังสงคราม สากลที่ 2 ที่ฟื้นฟูการเคลื่อนไหวในปี ค.ศ. 1919 (พ.ศ.2462) ได้เปลี่ยนสีแปรธาตุเป็นลัทธิปฏิรูปและเป็นองค์การจัดตั้งที่เป็นปฏิปักษ์กับสากลที่ 3

สากลที่ 3 หรือสากลคอมมิวนิสต์ (Communist International)

ดำรงอยู่ระหว่าง ปี ค.ศ.1919-1943 (พ.ศ.2462-2486)

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 สากลที่ 2 ได้แตกออกเป็นเสี่ยง พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยในประเทศต่าง ๆ ตัวใครตัวมัน เดือนพฤศจิกายน 1918 ชาวพรรคสังคมนิยมฝ่ายซ้ายจากประเทศต่าง ๆ ในยุโรปอเมริกาภายใต้การริเริ่มของพรรคบอลเชวิคได้เปิดประชุมผู้แทนที่ปีเตอร์กราด มีมติให้เตรียมการจัดตั้งสากลที่ 3 เดือนมกราคม ค.ศ. 1919 พรรคคอมมิวนิสต์ 8 พรรค หน่วยย่อยลัทธิคอมมิวนิสต์และพรรคสังคมนิยมฝ่ายซ้ายได้เปิดประชุมผู้แทนที่มอสโก ทำการออกหนังสือเชิญในนาม 8 พรรคให้มาร่วมสมัชชาก่อตั้งสากลที่ 3 วันที่ 2-6 มีนาคม ค.ศ. 1919 ได้เปิดประชุมนักลัทธิคอมมิวนิสต์สากล ซึ่งก็คือสมัชชาผู้แทนครั้งที่ 1 ของสากลที่ 3 มีผู้แทน 52 คนจาก 21 ประเทศ 35 พรรคการเมืองและคณะเข้าร่วมประชุม จิน เกาหลี ตลอดจนผู้แทนของชนชั้นกรรมาชีพของประเทศทางตะวันออกเข้าร่วมประชุมในฐานะผู้สังเกตการณ์ เลนินได้อ่านคำรายงานในที่ประชุม “รายงานเกี่ยวกับโรคไร้เดียงสาฝ่ายซ้ายในขบวนการคอมมิวนิสต์สากล” ที่ประชุมได้ผ่านเอกสารต่าง ๆ เช่น “แถลงการณ์ของสากลคอมมิวนิสต์” “หลักนโยบายในการปฏิบัติของสากลคอมมิวนิสต์” เป็นต้น เท่ากับสากลที่ 3 ได้ก่อตั้งสำเร็จ ศูนย์กลางตั้งอยู่ที่มอสโก สมัชชาฯ ได้เลือก เค.จี. รากอฟสกี วิ.ไอ.เลนิน จี.เย.ซีโนเวียฟ แอล.ดี.ทროสกี และ เอฟ.พลาทิน เป็นต้นรวม 8 คนเป็นกรรมการบริหาร และให้ผู้แทนจากประเทศรัสเซีย เยอรมัน ออสเตรีย สวิตเซอร์แลนด์ สวีเดน ตลอดจนพรรคสหภาพบอลข่านประกอบเป็นคณะกรรมการบริหาร ซีโนเวียฟเป็นประธาน

ผู้แทนที่เข้าประชุมสมัชชาก่อตั้งสากลที่ 3 ณ กรุงมอสโก

สากลที่ 3 เป็นพรรคคอมมิวนิสต์โลกที่เป็นเอกภาพ พรรคคอมมิวนิสต์ประเทศต่าง ๆ ล้วนเป็นสาขาพรรคของสากลที่ 3 รับการนำโดยตรง สากลคอมมิวนิสต์เป็นศูนย์การนำที่มีการรวมศูนย์ในระดับสูง นำการเคลื่อนไหวปฏิวัติของประเทศต่าง ๆ พรรคคอมมิวนิสต์ประเทศต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามมติของศูนย์การนำนี้ ศูนย์การนำมีอำนาจกำหนดแนวทาง นโยบาย ตลอดจนกำหนดตัวผู้นำพรรคของประเทศต่าง ๆ สามารถแก้ไขหรือยับยั้งมติของพรรคประเทศต่าง ๆ ขัปลัทธิหรือกระทั่งยุบพรรคหนึ่งพรรคใดอันถือเป็นสาขาพรรคของสากลได้ ส่งผู้แทนไปประจำยังพรรคของประเทศอื่น เป็นต้น

สากลที่ 3 นับจากวันก่อตั้งในปี 1919 ถึงปี 1943 ที่ประกาศยุบตัวเอง ได้ผ่านการประชุมสมัชชาผู้แทนไปทั้งหมด 7 ครั้ง ครั้งที่ 2 ปี 1920 ที่ประชุมมีมติกำหนดเงื่อนไข 21 ข้อสำหรับพรรคที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสากล เป็นการสกัดกั้นไม่ให้พรรคการเมืองที่เป็นปีกขวาของชนชั้นกรรมากรเข้ามาในสากล สมัชชาผู้แทนครั้งที่ 2 ในปี 1920 ครั้งที่ 3 ในปี 1921 และครั้งที่ 4 ในปี 1922 ล้วนอยู่ภายใต้การนำของเลนิน แต่ภายหลังที่เลนินถึงแก่กรรมในเดือนมกราคม ปี 1924 สมัชชาผู้แทนของสากลครั้งที่ 5 ได้เริ่มใช้คำว่า “ลัทธิมาร์กซ์-เลนิน” เป็นครั้งแรก เรียกร้องให้พรรค

การประชุมสมัชชาผู้แทน ครั้งที่ 2 ปี 1920

คอมมิวนิสต์ทั่วโลกสร้างพรรคตามหลักการสร้างพรรคของเลนิน คือสร้างพรรคให้เป็นแบบบอลเชวิค สมัชชาผู้แทนครั้งที่ 6 ในปี 1928 และครั้งที่ 7 ในปี 1935 อยู่ภายใต้การนำของ ซีโนเวียฟ สมัชชาผู้แทนครั้งที่ 7 เป็นสมัชชาผู้แทนครั้งสุดท้ายของสากลที่ 3 เป็นสมัชชาผู้แทนที่กำหนดภาระหน้าที่ นโยบายเข็มมุ่งในการต่อสู้ต่อต้านฟาสซิสต์ให้แก่พรรคคอมมิวนิสต์ประเทศต่าง ๆ เรียกร้องให้พรรคคอมมิวนิสต์ทั่วโลกสร้างเป็นแนวร่วมต่อต้านฟาสซิสต์

พร้อม ๆ กับการก่อรูปของแนวร่วมต่อต้านฟาสซิสต์ในสากล สภาพภายในและสถานการณ์โลกนั้นวันสลับซับซ้อน รูปแบบการจัดตั้งแบบเดิมนับวันไม่สอดคล้องกับการพัฒนาของสถานการณ์ อาศัยศูนย์กลางทางสากลมานำและแก้ปัญหาที่พรรคคอมมิวนิสต์ทั่วโลกต้องเผชิญหน้านั้นไม่เพียงพอเป็นไปไม่ได้ ทั้งยังมีผลร้ายด้วย ดังนั้นคณะประธานของคณะกรรมการบริหาร จึงได้ทำหนังสือเกี่ยวกับการยุบสากลที่ 3 ส่งให้สาขาพรรคทั่วโลกอภิปราย ภายหลังที่ได้รับความเห็นชอบจากพรรคคอมมิวนิสต์ทั่วโลกแล้ว สากลที่ 3 จึงได้ประกาศยุบในวันที่ 10 มิถุนายน ค.ศ.1943 (พ.ศ.2486)

หลี่ฉีซิ่นเป็นตัวแทนสากลที่สามเข้ามาฟื้นฟูพรรคคอมมิวนิสต์สยามที่แตกกระจัดกระจาย (มติสากลที่ 3 ทำให้ พคส. สายเวียดนามส่วนใหญ่ถอนตัวกลับไปปฏิวัติเวียดนาม) โดยตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อฟื้นฟูการจัดตั้ง พคส. (พ.ศ. 2479-2485) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีนก่อตั้งเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ไทย แต่ไม่ได้เป็นสาขาพรรคคอมมิวนิสต์จีน (แต่รับแนวทางมาจากสากลที่ 3) การประชุมสมัชชาผู้แทนครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2485 ที่ประชุมมีมติให้ตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นใหม่ ใช้ชื่อว่า “พรรคคอมมิวนิสต์ไทย” และเปลี่ยนเป็น “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (สากลที่ 3 ยุบตัวเองในวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2486) ดังนั้น วันที่ 1 ธันวาคม 2485 จึงมีความหมายทางประวัติศาสตร์ลักษณะแบ่งยุคแบ่งสมัย พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ชื่อย่อ “พ.ค.ท” นับแต่วันแรกที่ก่อตั้งขึ้น ก็ได้แบกรับภารกิจที่พลิกฟ้าพลิกแผ่นดิน เป็นพรรคการเมืองไทยเพียงหนึ่งเดียวที่มีกองกำลังติดอาวุธของตัวเอง นั่นคือ “กองทัพลดออกประชาชนแห่งประเทศไทย” ชื่อย่อ “ทปท.” เกือบ 3 ทศวรรษที่โหดเหี้ยมบนเวทีประวัติศาสตร์ กองกำลังติดอาวุธภายใต้การนำของพรรค ได้เคลื่อนไหวโจมตีศัตรูของชาติของประชาชนอยู่ในพื้นที่ 50 กว่าจังหวัดจาก 76 จังหวัดทั่วประเทศ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ยังเป็นพรรคการเมืองไทยเพียงหนึ่งเดียวที่มีสถานีวิทยุกระจายเสียงของตัวเอง นั่นคือสถานีวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย ชื่อย่อ “สปท.” ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กับประชาชนที่ถูกกดขี่ ขูดรีดไม่ได้รับความเป็นธรรม

ความเป็นมา พรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทย

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ได้จัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2485 จนถึงปีนี้ (พ.ศ. 2567) นับว่ามีอายุมาได้ 82 ปี ตลอดระยะที่ผ่านมา การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้ก่อให้เกิดผลสะท้อนทางการเมืองต่อประเทศไทยอย่างมาก พรรคฯ เป็นองค์กรทางการเมืองที่ต่อต้านอำนาจรัฐไทยที่เข้มแข็งที่สุดเท่าที่เคยมีมาในประเทศไทย

ในวาระที่เวียนมาถึงวันครบรอบการก่อตั้งพรรคฯ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2567 (82 ปี) จึงขอกล่าวถึง อุดมการณ์ของพรรคฯ และความเป็นมาของพรรคฯ โดยสังเขป ดังนี้

อุดมการณ์ของพรรคฯ

กรอบอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย คือ “อุดมการณ์คอมมิวนิสต์” ยึดถือแนวคิดหลักคือ “ลัทธิมาร์กซ์-เลนิน” เป็นอุดมการณ์ปฏิวัติสังคมนิยม ต้องการสร้างสังคมใหม่ที่มนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน นับแต่มีการก่อตั้งพรรคฯเป็นต้นมา แนวทางของพรรคฯก็ได้เป็นทางเลือกใหม่แก่สังคมไทยอีกทางเลือกหนึ่ง ทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ ได้ชี้ให้เห็นว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีชนชั้น มีการกดขี่และ

เอารัดเอาเปรียบ การเกิดขึ้นของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้นำมาสู่การเคลื่อนไหวและจัดตั้งองค์กรมวลชนอย่างกว้างขวางของขบวนการกรรมกร เกษตรกร ปัญญาชน และนายทุนน้อย แบบที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในสังคมประเทศไทย

ประวัติความเป็นมาของ การก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

1. การก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยาม (พคส.)

1.1 สายแรก เกิดจากผลสะท้อนของการปฏิวัติชนชั้นนายทุนของจีนที่นำโดย ดร.ซุนยัตเซ็น ค.ศ. 1911 (พ.ศ. 2454) และการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีน ปี ค.ศ. 1921 (พ.ศ. 2464) ในปี พ.ศ. 2470 การลุกฮือขึ้นต่อสู้ที่กว้างโจวล้มเหลวและถูกปราบอย่างโหดเหี้ยม นักปฏิวัติจีนส่วนหนึ่งได้หลบภัยเข้ามาเคลื่อนไหวจัดตั้งชาวจีนในไทย เพื่อหนุนช่วยการปฏิวัติจีน จนได้ก่อตั้งคณะกรรมการพิเศษในสยามแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนสาขาทะเลใต้ (หนานยาง) ในปี พ.ศ. 2470 และต่อมาต้นปี พ.ศ. 2473 ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “คณะกรรมการสยามแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนสาขาทะเลใต้”

1.2 สายที่สอง มาจากชาวเวียดนามที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยและอาศัยไทยเป็นฐานในการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อเอกราชของเวียดนามจากการยึดครองของฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1925 (พ.ศ. 2468) ชาวเวียดนามเหล่านี้ได้เริ่มจัดตั้งองค์กรสาขาของสันนิบาตเยาวชนปฏิวัติเวียดนามและองค์กรมวลชนขึ้น เช่น สมาคมมิตรสัมพันธ์หรือเถินอ้ายในภาคเหนือและอีสาน

ต่อมาในราว พ.ศ. 2473 **โฮจิมินห์ (สหายซุง)** ในฐานะตัวแทนองค์การคอมมิวนิสต์สากล (สากลที่ 3) ที่มีมติว่า ผู้ปฏิบัติงานชาวคอมมิวนิสต์ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใดก็ให้ดำเนินการเคลื่อนไหวหนุนช่วยการปฏิวัติในประเทศนั้นด้วย โฮจิมินห์จึงได้ประสานกลุ่มคอมมิวนิสต์จีนและกลุ่มคอมมิวนิสต์เวียดนามในสยาม ร่วมกันจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยามขึ้นเมื่อ 20 เมษายน พ.ศ. 2473 โดยมีสหายหลี (จิ้งจิ้งกิ้งก ชาวเวียดนามที่เกิดในประเทศไทย) เป็นเลขาธิการพรรคคนแรก ในระยะแรกสมาชิกพรรคส่วนใหญ่ยังเป็นคนเชื้อสายจีนและเวียดนาม คนไทยยังมีน้อย

ใจจิ้งหีวกว เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์สยามคนแรก

พ.ศ. 2475 มีการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงการปกครองล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยคณะราษฎร นายปรีดี พนมยงค์ ได้เสนอเค้าโครงเศรษฐกิจเพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจไทย โดยใช้แนวคิดสังคมนิยมสหกรณ์เป็นแนวทาง แต่กลุ่มชนชั้นปกครองอนุรักษนิยมไม่อาจยอมรับได้ พระยามโนปกรณนิติธาดา (ประธานสภาฯ) จึงสั่งปิดสภาผู้แทนฯ และยึดอำนาจบริหาร เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2476 (นับเป็นการรัฐประหารครั้งแรก หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง) นายปรีดีถูกเนรเทศออกจากประเทศไทยและได้ออกพระราชบัญญัติเพื่อปราบปรามคอมมิวนิสต์เป็นฉบับแรก และกล่าวหาว่านายปรีดี พนมยงค์ เป็นคอมมิวนิสต์ ต่อมาในวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 กลุ่มคณะราษฎร นำโดยพระยาพหลพลพยุหเสนา ได้ยึดอำนาจกลับคืนจากกลุ่มอนุรักษนิยม และอนุญาตให้นายปรีดีกลับประเทศไทย แต่ไม่มีการยกเลิกพรบ.ปราบปรามคอมมิวนิสต์ กลับใช้กฎหมายฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์สยามและฝ่ายประชาชนที่ก้าวหน้า เริ่มมีการประกาศรายชื่อหนังสือต้องห้าม เพื่อควบคุมการเผยแพร่ความคิดคอมมิวนิสต์

การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์สยาม ในระยะแรกสมาชิกพรรคส่วนใหญ่ยังเป็นชาวจีนและชาวเวียดนามที่ค่อนข้างจะขาดบทเรียน ทำให้กรรมการและสมาชิกพรรค ต้องถูกจับกุมและเนรเทศหลายครั้ง แต่ผลจากการเคลื่อนไหวของพรรคฯในหมู่เยาวชนทั้งในโรงเรียนสอนภาษาจีน ภาษาเวียดนาม ทำให้ได้สมาชิกใหม่ที่เป็นเยาวชนเข้าสู่พรรคมากขึ้น

พ.ศ. 2480 ญี่ปุ่นเปิดฉากสงครามรุกรานจีนอย่างเป็นทางการ พรรคคอมมิวนิสต์สยาม จึงมีการเคลื่อนไหวมากขึ้นเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น รัฐบาลหลวงพิบูลย์สงครามที่ขึ้นมามีอำนาจในปี พ.ศ. 2481 ได้ปราบปรามการเคลื่อนไหวอย่างหนัก องค์การนำของ พคส. เกือบทั้งหมดถูกกวาดล้างจับกุมคุมขัง บางส่วนก็ถูกเนรเทศ ทำให้สภาพการนำของพรรคฯ อ่อนแอ องค์การจัดตั้งเกิดการแตกแยก ขาดความเป็นเอกภาพ

พ.ศ. 2483 ทางสากลที่ 3 สำนักงานที่ฮ่องกงจึงส่ง ส.หลี่ฉีชิน ตัวแทนคอมมิวนิสต์สากลภาคตะวันออกเข้ามาประสานกับกลุ่มต่าง ๆ และได้ตั้งคณะกรรมการพิเศษขึ้นเพื่อฟื้นฟู พคส. ขึ้นมาใหม่ ทำให้การดำเนินการของพรรคยังคงอยู่

8 ธันวาคม 2484 ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก รุกรานประเทศไทย รัฐบาลจอมพล ป. ยอมร่วมมือกับญี่ปุ่น กลุ่มเยาวชนในพรรคคอมมิวนิสต์สยาม นำโดย เล้ง โบราณวงศ์ ได้ออกใบปลิวในนาม “กลุ่มไทยอิสระ” เรียกร้องประชาชนให้ร่วมมือกันต่อต้านญี่ปุ่น หลังจากออกใบปลิวฉบับที่ 2 “เล้ง โบราณวงศ์” ก็ถูกจับกุมในเดือนมกราคม พ.ศ. 2485 ถูกฟ้องในข้อหา “กบฏไทยอิสระ” และถูกคุมขังอยู่จนตลอดสงคราม

เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2485 คณะกรรมการพิเศษพรรคคอมมิวนิสต์สยาม ได้จัดประชุมและมีมติให้คัดค้านสงคราม ปลุกระดมให้ประชาชนต่อต้านญี่ปุ่นและต่อต้านรัฐบาลจอมพล ป. จากนั้นได้ออกหนังสือใต้ดินภาษาไทย “มหาชน” ฉบับแรกเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2485 นับเป็นหนังสือภาษาไทยอย่างเป็นทางการของพรรคคอมมิวนิสต์สยาม ต่อมาในเดือนกรกฎาคม 2485 พรรคฯ ก็ได้ออกหนังสือพิมพ์ภาษาจีนชื่อ “เงินฮว่าเป่า” เพื่อเผยแพร่ในหมู่คนจีน หนังสือทั้ง 2 ฉบับ ได้มีบทบาทสำคัญในการปลุกระดมต่อต้านญี่ปุ่นจนตลอดระยะสงคราม

สมัชชาครั้งที่ 1 ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2485 คณะกรรมการพิเศษพรรคคอมมิวนิสต์สยามได้เรียกประชุมหน่วยลัทธิมาร์กซ์ กลุ่มต่าง ๆ เพื่อระดมองค์การและสร้างความเป็นเอกภาพในการนำจึงได้เปิดการประชุมผู้แทน พคส. ทั่วประเทศขึ้นการประชุมครั้งนี้เสร็จสิ้นลงในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2485 โดยที่ประชุมมีมติให้จัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นใหม่ ใช้ชื่อว่า **“พรรคคอมมิวนิสต์ไทย”** โดยมีหลี่ฮวหรือสหายสุรินทร กรรมการพรรคคอมมิวนิสต์สยามได้รับเลือกให้เป็น**เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ไทยคนแรก** มีการกำหนดมติและหลักนโยบาย 10 ข้อของพรรคในขณะนั้นคือการจัดตั้งแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านญี่ปุ่นแห่งประเทศไทยและโค่นล้มรัฐบาลหลวงพิบูลย์สงคราม

หลี่ฮวหรือสหายสุรินทร
เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ไทย
คนแรก

หลังจากนั้น พรรคฯ ก็เริ่มส่งสมาชิกและผู้ปฏิบัติงานลงไปสู่กรรมกร โดยเฉพาะกรรมกรในโรงงานของญี่ปุ่น ซึ่งมีส่วนสำคัญในการส่งกำลังบำรุงให้กองทัพญี่ปุ่นเพื่อขัดขวางการดำเนินสงครามของญี่ปุ่นให้มากที่สุด พรรคฯยังได้ส่งสมาชิกเข้าไปอยู่เบื้องหลังหรือผลักดันการจัดตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นต่าง ๆ อาทิ จัดตั้งสหพันธ์กรรมกรคณะไทยเอกราช คณะกู้ชาติไทย สันนิบาตต่อต้านญี่ปุ่น และจัดตั้งกองอาสาสมัครต่อต้านญี่ปุ่นเป็นกองกำลังติดอาวุธ สร้างที่มั่นจรรยาทุขึ้นที่ชลบุรีและหลายจังหวัดในภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2486 นอกจากนี้ยังมีการติดต่อกับกลุ่มเสรีไทยในปี พ.ศ. 2488 อีกด้วย

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง สภาพทางการเมืองไทยมีเสรีภาพและประชาธิปไตย รัฐบาลหลวงถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ขึ้นมาบริหารประเทศ พรรคฯได้ยุบเลิกกองกำลังติดอาวุธ และได้มาเคลื่อนไหวอย่างเปิดเผย หนังสือพิมพ์มหาชนที่เคยอยู่ใต้ดินก็ยกระดับขึ้นมาเป็นหนังสือรายสัปดาห์อย่างเปิดเผย พรรคฯ ได้ประกาศ

หลักการ 10 ข้อ เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2488 พร้อมที่จะสร้างแนวร่วมประชาธิปไตยกับทุกพรรคการเมือง พื้นฟูประเทศจากภาวะสงคราม และสร้างประเทศให้รุ่งเรืองต่อไป พรรคได้จัดตั้งสำนักพิมพ์มหาชน เพื่อพิมพ์หนังสือเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ์ และเรื่องที่มีเนื้อหาที่ก้าวหน้า ทำให้ช่วงนั้นมีหนังสือลัทธิมาร์กซ์ ฯลฯ ที่เป็นภาษาไทยเผยแพร่ได้มากขึ้น

ในปลายปี 2489 เนื่องจากไทยต้องการจะเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติจึงได้ยกเลิก พรบ.คอมมิวนิสต์โดยการผลักดันของ ส.ส.ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร ด้วยเหตุนี้ทำให้การจัดตั้งของพรรคได้ขยายเข้าสู่ชนชั้นกลางหลายอาชีพโดยเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ได้เป็นครั้งแรก ทำให้นักศึกษาตื่นตัวมาสนใจลัทธิมาร์กซ์และเข้าสู่องค์กรจัดตั้งของพรรคมากขึ้นเป็นกำลังสำคัญของพรรคฯ ในเวลาต่อมา นอกจากนั้นยังได้ขยายองค์กรจัดตั้งเข้าสู่แวดวงของทหาร ข้าราชการ ปัญญาชนที่ก้าวหน้าในแวดวงต่าง ๆ เป็นการเปลี่ยนแปลงภายในพรรคอย่างสำคัญที่เคยมีแต่ลูกหลานชาวจีน มาเป็นพรรคที่มีคนไทยหลากหลายวงการ ทั้งปัญญาชน กรรมกร ชาวนา ฯลฯ

ในปี พ.ศ. 2490 เกิดการรัฐประหารรัฐบาลถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์โดยมีจอมพล ป. และกลุ่มอนุรักษย์อยู่เบื้องหลัง

ในปี พ.ศ. 2492 มีเหตุการณ์ที่มีผลสะท้อนที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือการได้รับชัยชนะของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการปฏิวัติ กรณีนี้เป็นสถานการณ์ที่ปลุกเร้าการปฏิวัติในประเทศไทยเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่า การปฏิวัติในประเทศกึ่งเมืองขึ้นสามารถที่จะได้รับชัยชนะและสถาปนาสังคมใหม่ขึ้นมาได้ ในระยะนั้นพรรคคอมมิวนิสต์จีนสาขาไทยได้ออกวารสารชื่อไมตรีสาร เพื่อโฆษณาชี้ให้เห็นชัยชนะของการปฏิวัติจีน และต่อมาในปี พ.ศ. 2493 พรรคคอมมิวนิสต์จีนสาขาไทย มีมติให้ยุบองค์กร สมาชิกส่วนหนึ่งเดินทางกลับประเทศจีน อีกส่วนหนึ่งที่เป็นลูกจีนที่เกิดในไทยก็โอนเข้ามา

เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ส.หลีจิ้นและหลีฮวาก็เดินทางกลับประเทศจีนด้วย และได้โอนการนำให้ฝ่ายไทยรับผิดชอบ ที่ประชุมคณะกรรมการกลางจึงมีมติให้ ส.ประสงค์ วงศ์วิวัฒน์ (ทอง นพคุณ) รักษาการเลขาธิการพรรคฯ แทนจนกว่าจะมีประชุมสมัชชาครั้งใหม่

เพื่อที่จะสกัดกั้นอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ อเมริกาได้ก่อสงครามเกาหลีขึ้นในปี พ.ศ. 2493 รัฐบาลจอมพลป.เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับอเมริกา ส่งทหารเข้าร่วมกับฝ่ายอเมริกาและเกาหลีใต้ ปัญญาชนไทยฝ่ายที่ก้าวหน้าได้ร่วมกันคัดค้านการเข้าร่วมสงครามของรัฐบาลไทย และก่อตั้งขบวนการสันติภาพขึ้นเพื่อเคลื่อนไหวคัดค้านให้รัฐบาลถอนทหารไทยจากสงครามเกาหลีในการนี้พรรคฯได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมเป็นกรรมการสันติภาพ และระดมมวลชน ผู้ปฏิบัติงานของพรรคฯ ให้เข้าร่วมอย่างเอาการเอางาน นอกจากนี้ยังมีปัญญาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่พอใจต่อรัฐบาลจอมพล ป. ได้ก่อตั้ง “ขบวนการกู้ชาติ” ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้วิธีการรัฐประหาร เพื่อโค่นอำนาจจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม มีผู้ปฏิบัติงานของพรรคฯเข้าไปประสานงาน แต่พรรคฯก็ไม่ได้เข้าร่วมหรือสนับสนุนขบวนการนี้

ดังนั้นในปี พ.ศ. 2495 จอมพล ป. จึงได้ออก พรบ.คอมมิวนิสต์ อีกครั้งและดำเนินการปราบปราม จับกุม “กบฏสันติภาพ” ครั้งใหญ่

สมัชชาครั้งที่ 2

ปี พ.ศ. 2495 เดือนกุมภาพันธ์ พรรคฯ ได้จัดประชุมสมัชชาครั้งที่ 2 ขึ้นที่กรุงเทพฯ ในการประชุมนี้ ได้มีมติยอมรับบทเรียนการปฏิวัติจากประเทศจีน โดยรับเอา “ความคิดเหมาเจ๋อตง” เป็นทฤษฎีพื้นฐานของพรรคเช่นเดียวกันกับลัทธิมาร์กซ์-เลนิน มาใช้ในการวิเคราะห์สังคม กำหนดขั้นตอนการปฏิวัติ แนวทางการเมือง โดยเฉพาะปัญหาหนทางปฏิวัติที่จะดำเนินสงครามประชาชน ใช้ชนบทล้อมเมืองและยึดเมืองในที่สุด จึงมีมติให้สนใจงานในชนบทให้มากขึ้น โดยเน้นการจัดตั้งชาวนา เพราะถือว่า “ชาวนาเป็นทัพหลวง เป็นพลังดันที่สำคัญที่สุดของการปฏิวัติ”

นอกจากนี้ ที่ประชุมสมัชชายังได้เลือกตั้งคณะกรรมการกลางพรรคชุดใหม่และเลือก ส.ประสงค์ วงศ์วิวัฒน์ (ทรง นพคุณ) ขึ้นเป็นเลขาธิการพรรคฯ แก้ไขเพิ่มเติมและรับรองระเบียบการของพรรค กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติเป็น 2 ขั้นตอน กำหนดแนวทางการเมืองและวางหลักนโยบายของพรรค นอกจากนี้ สมัชชาฯ 2 ยังให้การรับรองการประชุมผู้แทนครั้งที่ 1 เป็นการประชุมสมัชชาผู้แทนพรรคฯ ทั่วประเทศ และให้ถือวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2485 เป็นวันพรรคอย่างเป็นทางการ

ประสงค์ วงศ์วิวัฒน์
เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ไทย
คนที่ 2

ในที่ประชุมสมัชชาครั้งที่ 2 พรรคฯ ได้มีมติให้ส่งผู้ปฏิบัติงานของพรรคฯ จำนวน 52 คน ไปศึกษาที่สถาบันลัทธิมาร์กซ์ที่กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน เป็นเวลา 2 ปี โดยเปิดอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2496

ในระหว่างการศึกษาในเองก็ได้เกิดการต่อสู้ด้านแนวทางการเมืองของพรรคฯ เป็นครั้งแรก โดยประเสริฐ ทรัพย์สุนทร ได้เสนอ “หนทางรัฐสภาหรือหนทางปฏิรูปแทนหนทางการปฏิวัติ” โดยสร้างแนวร่วมต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยในทางสันติแทนสงครามประชาชนแบบชนบทล้อมเมืองและยึดเมืองในที่สุด แต่กลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเห็นว่าประเทศไทยปกครองด้วยระบอบเผด็จการทหารและวิตรอนสิทธิประชาธิปไตยของประชาชน การต่อสู้อย่างสันติจึงเป็นแนวทางเพื่อฝัน ประเสริฐถูกวิจารณ์ว่าเป็นพวกค่านพรรค เขาจึงแยกตัวออกจากพรรคไปเคลื่อนไหวทางรัฐสภา และถูกจับกุมตัวในปี พ.ศ. 2503

ในระหว่างนั้น การเคลื่อนไหวของพรรคก็ยังดำเนินการต่อไป ทั้งที่มีสหายจำนวนมากไปศึกษาต่างประเทศ แต่งานของพรรคฯ ทั้ง 3 ด้านก็ยังคงก้าวรุดหน้าต่อไป โดยเฉพาะงานกรรมกรในโรงงานทอผ้า พรรคฯ ได้ส่งผู้ปฏิบัติงานหญิงเข้าไปจัดตั้งกรรมกรอย่างคึกคัก

พ.ศ. 2498 รัฐบาลจอมพล ป. เพื่อสร้างฐานความมั่นคงให้กับตนเองจึงได้ผ่อนคลายเป็นพิเศษมีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยขึ้นอีกครั้ง กลุ่มนักการเมืองที่ก้าวหน้าจึงต่างจัดตั้งพรรคการเมืองในแนวทางสังคมนิยมขึ้น คือ 1.พรรคเศรษฐกิจ 2.พรรคสังคมนิยม 3.พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย 4. พรรคขบวนการไฮปาร์ค ต่อมาทั้ง 4 พรรคนี้ก็ได้รวมกันเป็นแนวร่วมสังคมนิยม เคลื่อนไหวขอเสนอแนวทางสังคมนิยมและคัดค้านจักรวรรดินิยม ในช่วงนี้พรรคจึงดำเนินการออกหนังสือ “ปิตุภูมิ” รายสัปดาห์ และ “สายธาร” รายเดือน เพื่อเสนอเนื้อหาสาระทางการเมืองและข่าวสารจากต่างประเทศ ด้านการเคลื่อนไหวของกรรมกรก็คึกคัก จนสามารถผลักดันให้รัฐบาลยอมประกาศให้วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2499 เป็นวันกรรมกรอย่างเป็นทางการ

เดือนกันยายน พ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ทำรัฐประหารโค่นจอมพล ป. และได้ทำรัฐประหารซ้ำอีกครั้ง ในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 นับเป็นการเริ่มต้นของยุคมืดทางการเมืองไทยอย่างแท้จริง หลังจากนั้นก็มีการกวาดล้างจับกุมครั้งใหญ่ในข้อหาคอมมิวนิสต์จำนวนกว่าพันคน ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกขังลืมโดยไม่มีการพิจารณาคดี

การรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ทำให้งานในเมืองของพรรคได้รับความเสียหายอย่างหนัก พรรคจึงต้องเน้นงานในชนบทมากขึ้น ผู้ปฏิบัติงานในเมืองบางส่วนและจำนวนมากที่กลับมาจากการศึกษาที่จีนถูกส่งกระจายออกสู่ชนบททั่วประเทศ ส่วนงานในเมืองก็ยังคงดำเนินการต่อไป แต่ลดการเคลื่อนไหวอย่างเปิดเผยให้น้อยลง เพื่อรักษากำลัง

ปัญญาชนจำนวนหนึ่งในระหว่างถูกเจ้าหน้าที่ควบคุมตัว ประกอบไปด้วย นายอดุลย์ ภมรนนท์ นายสุธีร์ คุปตารักษ์ นายสุวิทย์ เฟดิมชิต และนายจิตร ภูมิศักดิ์

สมัชชาครั้งที่ 3

วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2504 พรรคฯ ได้เปิดการประชุมสมัชชาทั่วประเทศครั้งที่ 3 ขึ้นในกรุงเทพฯ ที่ประชุมได้ผ่านมติแก้ไขระเบียบการพรรคและหนทางการปฏิบัติโดยมุ่งให้ดำเนินการต่อสู้ทุกรูปแบบใช้ชนบทอันกว้างใหญ่เป็นฐาน ปลุกระดมชาวนาให้ลุกขึ้นสู้ และครั้งนี้ได้มีมติเลือก ส.มิตร สมานันท์ (เจริญ วรรณงาม) ขึ้นเป็นเลขาธิการพรรค

มิตร สมานันท์
เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ไทย
คนที่ 3

หลังการประชุม พรรคฯ ได้เตรียมการที่จะต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ โดยตั้งโรงเรียนการทหารขึ้นในเขตประเทศเวียดนามเหนือ และส่งผู้ปฏิบัติงานรุ่นแรกไปศึกษาในปี พ.ศ. 2505 ขณะที่งานในเขตภาคกลางก็มีปัญหาเมื่อ รวม วงศ์พันธ์ สมาชิกกรรมการเมืองถูกจับที่สุพรรณบุรี และถูกคำสั่ง ม.17 ประหารชีวิตเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2505 คณะกรรมการเมืองของพรรคฯ จึงมีคำสั่งให้ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ของพรรคฯ ย้ายเข้าสู่เขตชนบทและย้ายศูนย์การนำของพรรคฯ จากกรุงเทพฯ ไปอยู่ที่เขตงานภูพาน

การเตรียมการทำสงครามประชาชน

ในระยะเวลาเดียวกัน พรรคฯ ก็ได้เปิดการออกอากาศ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สปท.) เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2505 ที่เวียดนามและต่อมาในปี พ.ศ. 2509 ก็ต้องย้ายไปอยู่ที่คุนหมิงประเทศจีน เพราะสถานการณ์สู้รบในเวียดนามเหนือรุนแรงมากขึ้น ซึ่งสถานี สปท. นี้มีบทบาทสูงมากในการเป็นกระบอกเสียงการโฆษณาของพรรคฯ และเป็นเครื่องมือในการประสานงานกับเขตงานของพรรคฯ ที่กระจายกันอยู่ทั่วประเทศ

1 มกราคม พ.ศ. 2508 พรรคฯ ได้ประกาศก่อตั้ง “แนวร่วมรักชาติไทย” โดยมี พ.ท.พโยม จุลานนท์ เป็นประธาน จุดมุ่งหมายคือตั้งองค์กรแนวร่วมขึ้นมานำการ

ปฏิวัติ ในขณะที่การเตรียมจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธได้ดำเนินการมาก่อนหน้านั้นแล้ว จนเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2508 ก็ได้เกิดการปะทะกันของกองกำลังของพรรคฯ และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่หมู่บ้านนาบัว อ.เรณูนคร จ.นครพนม ต่อมาพรรคฯ จึงประกาศให้วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2508 เป็นการเริ่มการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธอย่างเป็นทางการ และประกาศจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธในชื่อว่า “พลพรรคประชาชนต่อต้านอเมริกาแห่งประเทศไทย” (พล.ปตอ.) ต่อมาการขยายตัวของการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธได้ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว จนรัฐบาลต้องเปลี่ยนจากตำรวจมาเป็นใช้ทหารเป็นหลักในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา

จากการที่รัฐบาลเริ่มมีการปราบปรามหนักขึ้น พรรคฯ มีความเห็นว่างค์กรแนวร่วมมีข้อจำกัดในการนำการปฏิวัติ ในวันที่ 1 ธันวาคม 2511 พรรคฯ จึงประกาศยุบองค์กรแนวร่วมและนำการปฏิวัติเอง และวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2512 จึงประกาศเปลี่ยน “พลพรรคประชาชนต่อต้านอเมริกาแห่งประเทศไทย” (พล.ปตอ.) เป็น “กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย” (ทปท.)

ในขณะที่การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนมีเขตการเคลื่อนไหวของ ทปท. ไปถึง 30 กว่าจังหวัด และได้พยายามตั้งเขตฐานที่มั่นขึ้นให้ได้ในทุกภาคของประเทศไทย แต่การเคลื่อนไหวภายในเมืองกลับได้รับความเสียหายอย่างมากจากการที่มีผู้ปฏิบัติงานระดับสูงหลายคนได้รับผิดชอบในเมืองถูกจับกุมคุมขัง ทำให้งานในเมืองอ่อนลงอย่างมาก จนมาถึงการเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 พรรคฯ จึงแทบไม่มีบทบาทเข้าร่วมแต่อย่างใด

จนหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา 16 งานในเมืองของพรรคฯ จึงเริ่มกลับมาเคลื่อนไหวได้มากขึ้น ขยายงานจัดตั้งนักศึกษาและกรรมกรในเมืองได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งกลุ่มนักรบเมืองหัวก้าวหน้าที่ได้จัดตั้งพรรคในแนวทางสังคมนิยมขึ้นมามากครั้ง

สังคมประชาธิปไตยแบ่งบานมาจนเกือบจะครบ 3 ปี การถอนตัวออกจากเอเชียของจักรวรรดินิยมอเมริกาและชัยชนะของ 3 ประเทศอินโดจีน ทำให้ชนชั้นปกครองศักดินาไม่อาจจะทนต่อไปได้ จึงได้ก่อเหตุการณ์เช่นฆ่าครั้งใหญ่ขึ้นในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใจกลางกรุงเทพฯ

ผลจากเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 ทำให้มีนักศึกษา ประชาชน กรรมกร ชาวนา จำนวนหลายพันคน ต้องหลบหนีการปราบปรามอย่างโหดเหี้ยม เข้าสู่เขตป่าเขาเข้าร่วมจับอาวุธต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

เดือนกันยายน พ.ศ. 2520 พรรคฯ จึงได้จัดตั้งองค์กรแนวร่วมประชาชาติประชาธิปไตยขึ้น เรียกว่า “คณะกรรมการประสานกำลังรักชาติรักประชาธิปไตย” (กปชป.) เพื่อสามัคคีประชาชนชั้นชนต่าง ๆ เข้าร่วมการต่อสู้โค่นล้มระบอบเก่า

ในขณะที่งานปฏิวัติกำลังรุดหน้า การขยายตัวของ การต่อสู้ด้วยอาวุธขยายตัวออกไป 50 กว่าจังหวัด แนวโน้มของชัยชนะมีหนทางที่จะปรากฏเป็นจริง แต่สถานการณ์ทางสากลกลับเปลี่ยนแปลงไป เมื่อสหรัฐอเมริกาปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์หันไปจับมือกับจีนต่อสู้กับสหภาพโซเวียต ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งภายในค่ายสังคมนิยมไปทั่วโลก โดยเฉพาะในอินโดจีน นำมาสู่สงครามระหว่างเวียดนามและกัมพูชา ในปี พ.ศ. 2521 จีนจึงต้องส่งกองทัพเพื่อทำสงครามสังคมนิยมเวียดนาม ผลกระทบจากสถานการณ์นี้จึงส่งผลกระทบพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยโดยตรง เนื่อง

จากพรรคฯ มีท่าทีที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของเวียดนาม ลาวซึ่งเป็นพันธมิตรอยู่กับเวียดนามจึงได้ตัดความสัมพันธ์กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ยกเลิกสำนักต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตประเทศลาว ห้ามให้เส้นทางผ่านลาวไปยังประเทศจีน ในขณะที่รัฐบาลไทยได้ช่วยโอกาสใช้เงื่อนไขบางประการต่อรองให้รัฐบาลจีนลดการช่วยเหลือต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยแลกกับการส่งความช่วยเหลือทางการทหารไปยังเขมรแดง จนนำมาสู่การปิดการกระจายเสียงของ สปท. ในเดือนกรกฎาคม 2522

ในขณะเดียวกันสถานการณ์การเมืองในประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเกรียงศักดิ์ ขึ้นครองอำนาจในปี 2521 ได้ประกาศใช้โครงการคืนสู่เหย้านิโทษกรรมให้แก่นักศึกษาที่หนีเข้าป่ากลับสู่เมืองได้โดยไม่มีความผิด ซึ่งต่อมาพัฒนาขึ้นเป็นนโยบาย 66/23 ในสมัยของรัฐบาล พล.อ.เปรม กระแสด่าง ๆ เหล่านี้ได้ก่อให้เกิดผลสะท้อนทางลบกับพรรคฯ เป็นอย่างมาก เกิดความระส่ำระสายในขบวนการ เกิดความแตกแยกและผู้ที่เข้าร่วมการต่อสู้กับพรรคต่างเริ่มทยอยออกจากป่ากลับสู่เมือง

พรรคฯ ได้พยายามปรับตัวเพื่อแก้สถานการณ์ โดยเริ่มเปิดการประชุมสมัชชาครั้งที่ 4 โดยแยกการประชุมออกเป็น 4 จุดคือ ในจีน ตาก อีสานและภาคใต้ เนื้อหาด้านหลักในที่ประชุมคือการโต้แย้งกันในประเด็นการวิเคราะห์สังคมไทย สมาชิกจำนวนมากในที่ประชุมไม่เห็นด้วยกับการวิเคราะห์สังคมไทยว่ายังคงเป็นแบบเดิมที่ว่า “กึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา” จนต้องตัดสินใจด้วยการลงมติโหวต ปรากฏว่าคะแนนเสียงระหว่าง “กึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินากับทุนนิยมกึ่งเมืองขึ้นหรือทุนนิยมแบบฟังพา” ก้ำกึ่งกัน ในที่ประชุมคณะกรรมการกลางชุดที่ 4 สมัยที่ 1 ได้พยายามปรับการวิเคราะห์สังคมไทย “กึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินาที่มีปัจจัย

จก แจ่มศรี
เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ไทย
คนที่ 4

ทุนนิยมขยายตัวเพิ่มมากขึ้น” สวนทางกับการวิเคราะห์สังคมของภาคอีสานและในที่ประชุมก็มีมติเลือก ส.ประชา รัญญาไพบูลย์ (จก แจ่มศรี) เป็นเลขาธิการพรรคอย่างเป็นทางการหลังจากการพิจารณาเลขาธิการพรรคแทนมิตร สมานันท์ ที่ป่วยเป็นมะเร็ง

และเสียชีวิตไปในปี พ.ศ. 2522

หลังจากการประชุมสมัชชา 4 พรรคฯ ก็ยังไม่อาจฟื้นฟูความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ทั้งจากสถานการณ์ทางสากล ภายในประเทศและภายในของพรรคเอง สมาชิกและผู้ปฏิบัติงานในเขตงานทั่วประเทศทยอยกลับออกมาใช้ชีวิตตามปกติ เขตงานและฐานที่มั่นต่าง ๆ ค่อย ๆ หดแคบลง จนถึงปี พ.ศ. 2526 แทบจะไม่มี การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2527 กรมการเมือง กรมการกลาง และผู้ปฏิบัติงานจำนวน 16 คน ถูกจับกุม และเกิดความเสียหายอีกครั้งหลังการประชุมที่บางแสนเพื่อเตรียมเปิดสมัชชาฯ ครั้งที่ 5 คณะกรรมการกรมการเมืองเกือบทั้งหมดถูกจับ ในปี พ.ศ. 2530 หลังจากนั้นเป็นต้นมา กระแสการเคลื่อนไหวของพรรคฯ ก็ลดลงและค่อย ๆ เงียบหายไป

สิ่งต่าง ๆ ในการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นการแสดงออกถึงความเป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์อย่างชัดเจนที่จะต่อสู้เพื่อสร้างสังคมใหม่ ที่ปราศจากชนชั้นและการกดขี่ทางชนชั้น เป็นสังคมที่เท่าเทียมกัน.

